

I

(Beslutninger og resolutioner, henstillinger og udtalelser)

HENSTILLINGER

RÅDET

RÅDETS HENSTILLING

af 9. december 2013

om foranstaltninger i medlemsstaterne til effektiv integration af romaerne

(2013/C 378/01)

RÅDET FOR DEN EUROPÆISKE UNION,

som henviser til traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde, særlig artikel 292 sammenholdt med artikel 19, stk. 1,

som henviser til forslag fra Europa-Kommissionen, og

som tager følgende i betragtning:

- (1) Ifølge artikel 2 i traktaten om Den Europæiske Union (TEU) er ligestilling en af Unionens grundlæggende værdier. Ifølge artikel 3, stk. 3, andet afsnit, bekæmper Unionen social udstødelse og forskelsbehandling og fremmer beskyttelse af børns rettigheder.
- (2) Ifølge artikel 10 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde (TEUF) tilstræber Unionen ved udformningen og gennemførelsen af sine politikker og aktiviteter at bekæmpe forskelsbehandling på grund af race eller etnisk oprindelse.
- (3) Artikel 19, stk. 1, i TEUF sætter Rådet i stand til at træffe hensigtsmæssige foranstaltninger til bekæmpelse af forskelsbehandling på grund af køn, race eller etnisk oprindelse, religion eller tro, handicap, alder eller seksuel orientering.
- (4) I artikel 21, stk. 1, i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder fastslås det, at enhver forskelsbehandling på grund af køn, race, farve, etnisk eller social oprindelse, genetiske anlæg, sprog eller tilhørsforhold til et nationalt mindretal er forbudt.

(5) Rådets direktiv 2000/43/EF⁽¹⁾ fastlægger en ramme til bekæmpelse af forskelsbehandling på grundlag af race eller etnisk oprindelse i hele Unionen i forbindelse med beskæftigelse og uddannelse, social beskyttelse (herunder social sikring og sundhedspleje), sociale fordele og adgang til og levering af varer og tjenesteydelser, herunder bolig.

(6) I denne henstilling anvendes begrebet »roma« — ligesom i andre politiske dokumenter fra Europa-Parlamentet og Rådet som et overbegreb, der omfatter grupper af mennesker med mere eller mindre ens kulturelle karakteristika, såsom sinti, rejsende, kalé, gens du voyage osv., uanset om de er fastboende eller ej.

(7) Mange romaer i Unionen oplever stadig dyb fattigdom, social udstødelse, forskelsbehandling og hindringer for at nyde godt af de grundlæggende rettigheder, hvilket gør dem mere sårbare over for eksempelvis menneskehandel. Derfor bør der overvejes mere effektive sociale integrationsforanstaltninger, som er afpasset efter deres situation og behov.

(8) Romabørns situation i Unionen er i særdeleshed bekymrende, fordi en række faktorer gør dem særligt sårbare og udsatte for dårlige forhold, bl.a. hvad angår helbred, bolig og ernæring, samt for udstødelse, diskrimination, racisme og vold. Social udstødelse af romabørn er ofte forbundet med manglende fødselsregistrering og identitetspapirer, lav deltagelse i førskoleuddannelse og -pasning og i

⁽¹⁾ Rådets direktiv 2000/43/EF af 29. juni 2000 om gennemførelse af princippet om ligebehandling af alle uanset race eller etnisk oprindelse (EFT L 180 af 19.7.2000, s. 22).

højere uddannelse samt med højt skolefrafald. Segregering er en alvorlig hindring, der forhindrer adgang til kvalitetsuddannelse. Nogle romaer er også ofre for menneskehandel og udnyttes som arbejdskraft.

- (9) Romaer, der er tredjelandstatsborgere med lovligt ophold i medlemsstaterne, kan også komme i en sårbar position, især når de lever under de samme dårlige vilkår som mange romaer, der er EU-borgere, men derudover også står over for de udfordringer, som migranter, der kommer til Unionen fra tredjelande, har.
- (10) I forbindelse med mobilitet inden for Unionen er det nødvendigt at respektere EU-borgernes ret til fri bevægelighed og vilkårene for udøvelsen heraf, herunder at borgerne skal råde over tilstrækkelige midler og være omfattet af en sygeforsikring i overensstemmelse med Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2004/38/EF⁽¹⁾, samtidig med at det også tilstræbes at forbedre romaernes levevilkår og gennemføre foranstaltninger til fremme af deres økonomiske og sociale integration i de medlemsstater de kommer fra, samt de medlemsstater som de bor i.
- (11) I Europa-Parlamentets beslutninger af 9. september 2010 om situationen for romaerne og retten til fri bevægelighed i EU og af 9. marts 2011 om EU's strategi for integration af romaerne blev Kommissionen og medlemsstaterne opfordret til at mobilisere eksisterende EU-strategier og -instrumenter med henblik på at sikre romaernes socioøkonomiske integration.
- (12) I Kommissionens meddelelse af 5. april 2011 »En EU-ramme for de nationale strategier for romaernes integration frem til 2020« opfordrede Kommissionen medlemsstaterne til at vedtage eller videreudvikle en omfattende strategi og vedtage målsætninger for uddannelse, beskæftigelse, sundhedspleje og bolig med det sigte at sætte skub i romaernes integration.
- (13) Den 19. maj 2011 vedtog Rådet konklusioner om en EU-ramme for de nationale strategier for romaernes integration frem til 2020, som udtrykte medlemsstaternes forpligtelse til at fremme romaernes sociale og økonomiske integration.
- (14) På Det Europæiske Råds møde den 23. og 24. juni 2011 opfordredes der til en hurtig gennemførelse af Rådets

konklusioner af 19. maj 2011, navnlig for så vidt angår udarbejdelse, ajourføring eller udvikling af medlemsstaternes nationale strategier for romaernes integration eller integrerede politiske foranstaltninger i deres overordnede politikker for social inklusion med henblik på at forbedre romaernes situation.

- (15) Kommissionen forelagde i sin meddelelse af 21. maj 2012 »Første trin i gennemførelsen af EU-rammen for de nationale strategier for romaernes integration« resultaterne af den første evaluering af alle nationale strategier for romaernes integration samt integrerede politiske foranstaltninger og opfordrede medlemsstaterne til at overveje en række tilpasninger for at komme videre.
- (16) Kommissionen intensiverede sin dialog med medlemsstaterne om romaernes integration, navnlig ved i oktober 2012 at oprette netværket af nationale kontaktpunkter for romaernes integration, der skulle drøfte løsninger på de påpegede udfordringer. I november og december 2012 drøftede en gruppe af nationale kontaktpunkter for romaernes integration desuden, hvordan man kan fremme effektiviteten af tiltag, der skal sikre romaernes integration i medlemsstaterne. Denne gruppe rapporterede efterfølgende til netværket af nationale kontaktpunkter for romaernes integration.
- (17) I sin meddelelse af 26. juni 2013 »Skridt fremad i gennemførelsen af de nationale strategier for romaernes integration« peger Kommissionen på behovet for en forstærket indsats for at sikre, at de nødvendige forudsætninger er til stede, for at foranstaltninger til intensiveret integration af romaerne hurtigst muligt kan gennemføres med succes.
- (18) Kommissionens meddelelse af 3. marts 2010 »Europa 2020: en strategi for intelligent, bæredygtig og inklusiv vækst« (Europa 2020-strategien) har pustet nyt liv i bekæmpelsen af fattigdom og social udstødelse ved at fastsætte fælles europæiske mål for nedbringelse af antallet af mennesker, der er i risiko for fattigdom og social udstødelse, for reduktion af skolefrafaldet og for forbedring af uddannelsesniveaulet og beskæftigelsesgraden. Integration af romaerne er en væsentlig del af Unionens og medlemsstaternes sammenfaldende indsats i denne forbindelse. Den nuværende styring af det europæiske semester fremmer gennemførelsen af de relevante landespecifikke henstillinger, og Rådets konklusioner af 20. juni 2013 »Social investering i vækst og samhørighed« udstikker yderligere retningslinjer for indsatsen for at sikre inklusiv vækst.
- (19) I lyset af ovenstående betragtninger og de afdækkede mangler er det nødvendigt at forbedre og overvåge effektiviteten af foranstaltninger til romaernes integration. Dette bør gøres i fuld overensstemmelse med nærhedsprincippet og medlemsstaternes primære ansvar på dette område, idet der tages hensyn til, at dataindsamling på grundlag af etnisk oprindelse kan være et følsomt

⁽¹⁾ Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2004/38/EF af 29. april 2004 om unionsborgernes og deres familiemedlemmers ret til at færdes og opholde sig frit på medlemsstaternes område, om ændring af forordning (EØF) nr. 1612/68 og om ophævelse af direktiv 64/221/EØF, 68/360/EØF, 72/194/EØF, 73/148/EØF, 75/34/EØF, 75/35/EØF, 90/364/EØF, 90/365/EØF og 93/96/EØF (EUT L 158 af 30.4.2004, s. 77).

spørgsmål og i anerkendelse af, at medlemsstaterne selv bør vælge deres overvågningsmetoder, herunder passende dataindsamlingsmetoder, og mulige indikatorer.

- (20) Sigtet med denne henstilling er at bygge videre på de forskellige anbefalinger som fastlagt tidligere i Europa-Parlamentets beslutninger, Rådets konklusioner og Kommissionens meddelelser om romaernes integration. Den har til formål at supplere den gældende EU-lovgivning om bekæmpelse af forskelsbehandling med henblik på at bidrage til at gøre dens gennemførelse og håndhævelse mere effektiv.
- (21) Denne henstilling omfatter ikke forskelsbehandling på grund af nationalitet og indskrænker ikke de bestemmelser og vilkår, der er forbundet med tredjelandstatsborgeres og statsløse personers indrejse og ophold på medlemsstaternes territorium og disses juridiske status i henhold til national ret og EU-ret eller retsvirkningerne af denne status.
- (22) Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 1303/2013⁽¹⁾ opfordrer medlemsstaterne til, hvis det er hensigtsmæssigt, at opstille en integreret tilgang til at håndtere de specifikke behov i de geografiske områder, som er mest berørt af fattigdom, eller hos de målgrupper, som har størst risiko for forskelsbehandling eller social udstødelse, med særlig henblik på marginaliserede samfund. Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 1304/2013⁽²⁾ for programmeringsperioden 2014-2020 omfatter en investeringsprioritet i henhold til Den Europæiske Socialfond (ESF), der fokuserer på den socioøkonomiske integration af marginaliserede samfund, såsom romaerne, hvilket supplerer de øvrige europæiske struktur- og investeringsfonde⁽³⁾.

SOM NOTERER SIG:

FORMÅL

Formålet med denne henstilling er at give medlemsstaterne retningslinjer for at fremme effektiviteten af deres foranstalt-

⁽¹⁾ Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 1303/2013 af 17. december 2013 om fælles bestemmelser for Den Europæiske Fond for Regionaludvikling, Den Europæiske Socialfond, Samhørighedsfonden, Den Europæiske Landbrugsfond for Udvikling af Landdistrikterne og Den Europæiske Hav- og Fiskerifond, om generelle bestemmelser for Den Europæiske Fond for Regionaludvikling, Den Europæiske Socialfond, Samhørighedsfonden og Den Europæiske Hav- og Fiskerifond og om ophævelse af Rådets forordning (EF) nr. 1083/2006 (EUT L 347 af 20.12.2013, s. 320).

⁽²⁾ Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 1304/2013 af 17. december 2013 om Den Europæiske Socialfond og om ophævelse af Rådets forordning (EF) nr. 1081/2006 (EUT L 347 af 20.12.2013, s. 470).

⁽³⁾ De europæiske struktur- og investeringsfonde er Den Europæiske Fond for Regionaludvikling (EFRU), Den Europæiske Socialfond (ESF), Samhørighedsfonden, Den Europæiske Landbrugsfond for Udvikling af Landdistrikterne (ELFUL) og Den Europæiske Hav- og Fiskerifond (EHFF).

ninger til sikring af romaernes integration og styrke gennemførelsen af deres nationale strategier for romaernes integration eller integrerede sæt af politiske foranstaltninger i mere overordnede politikker for social inklusion med henblik på at forbedre romaernes situation og udfylde kløften mellem romaerne og den øvrige befolkning.

Størrelsen af romabefolkningen og dens sociale og økonomiske situation varierer betydeligt fra den ene medlemsstat til den anden. Derfor bør de nationale strategier for integration af romaerne tilpasses de særlige forhold og behov på stedet, bl.a. ved at vedtage eller fortsætte med at følge politikker, som vedrører marginaliserede og dårligt stillede grupper såsom romaerne i en bredere sammenhæng.

Denne henstilling har direkte fokus på foranstaltninger til at fremme integration af romaerne uden dog at have til hensigt at udelukke andre marginaliserede og dårligt stillede grupper. Integrationsforanstaltninger bør være baseret på de samme principper under sammenlignelige vilkår,

HENSTILLER TIL MEDLEMSSTATERNE:

1. CENTRALE POLITISKE ASPEKTER

Effektive politiske foranstaltninger

1.1. med det formål at fremme romaernes ret til fuld ligestilling i praksis: at træffe effektive politiske foranstaltninger til at sikre deres ret til ligebehandling og respekt for deres grundlæggende rettigheder, herunder lige adgang til uddannelse, beskæftigelse, sundhedsydelser og boliger. Dette mål kan opnås enten ved hjælp af generelle foranstaltninger, eller ved hjælp af målrettede foranstaltninger, herunder specifikke foranstaltninger, der skal forebygge eller opveje ulemper eller ved en kombination af disse med særligt fokus på kønsdimensionen,

1.2. at vedtage foranstaltninger, der kan baseres på socioøkonomiske indikatorer som f.eks. høj langtidsarbejdsløshed, uddannelsesniveau og sundhedsparametre, eller som kan have fokus på geografiske områder, der er marginaliserede og/eller opdelt,

Adgang til uddannelse

1.3. at træffe effektive foranstaltninger til at sikre ligebehandling og fuld adgang for romadrenge og -piger til almen uddannelse af god kvalitet og sikre, at alle romaer lever mindst afslutter det obligatoriske uddannelsesforløb⁽⁴⁾. Dette mål kan nås ved hjælp af foranstaltninger såsom:

⁽⁴⁾ Et barns ret til uddannelse er stadfæstet i artikel 28 i FN-konventionen om barnets rettigheder.

- a) at fjerne enhver opdeling på skolen
- b) at afskaffe enhver uhensigtsmæssig anbringelse af romaer på specialskoler
- c) at mindske skolefrafaldet ⁽¹⁾ på alle niveauer i uddannelsesforløbet, herunder i ungdomsuddannelserne og på erhvervsuddannelser
- d) at øge adgangen til og kvaliteten af førskoleuddannelse og -pasning, herunder målrettet støtte, hvor det er nødvendigt
- e) at tage hensyn til de enkelte elevers behov og imødekomme disse i tæt samarbejde med deres familier
- f) at benytte inklusive og skræddersyede undervisnings- og læringsmetoder, herunder støtteundervisning til elever med indlæringsvanskeligheder, og foranstaltninger til at bekæmpe analfabetisme og fremme adgangen til og brug af fritidsaktiviteter
- g) at tilskynde til større forældreinddragelse og forbedre læreruddannelsen, hvor det er relevant
- h) at fremme romaernes deltagelse på gymnasiale og videregående uddannelser
- i) at udvide adgangen til at få en ny chance i skolen og voksenuddannelse, og støtte overgangen mellem uddannelsesniveauerne og støtte erhvervelse af færdigheder tilpasset arbejdsmarkedets behov,

Adgang til beskæftigelse

- 1.4. at træffe effektive foranstaltninger til at sikre ligebehandling af romaerne for så vidt angår adgang til arbejdsmarkedet og beskæftigelsesmuligheder. Dette mål kan nås ved hjælp af foranstaltninger såsom:
- a) at støtte erfaring i det første job, erhvervsuddannelser, oplæring på arbejdspladsen, livslang læring og udvikling af færdigheder
  - b) at støtte selvstændig erhvervsvirksomhed og iværksætterkultur
  - c) at sikre lige adgang til generelle offentlige arbejdsformidlinger og tjenester til støtte for den enkelte arbejdsøgende med fokus på personlig vejledning og

udarbejdelse af en individuel handlingsplan og, hvor det er hensigtsmæssigt, at fremme beskæftigelsesmuligheder i den offentlige sektor

- d) at fjerne hindringer, herunder forskelsbehandling, for (gen)indtræden på arbejdsmarkedet,

Adgang til sundhedsydelser

- 1.5. at træffe effektive foranstaltninger til at sikre ligebehandling af romaer for så vidt angår adgang til alment tilgængelige sundhedsydelser ⁽²⁾ på grundlag af generelle kriterier for støtteberettigelse. Dette mål kan nås ved hjælp af foranstaltninger såsom:

- a) at fjerne enhver hindring for adgang til det alment tilgængelige sundhedsvæsen
- b) at forbedre adgangen til lægeundersøgelser, før- og efterfødselspleje og familieplanlægning samt seksuel og reproduktiv sundhedspleje, som generelt gøres tilgængeligt af nationale sundhedsydelser
- c) at forbedre adgangen til gratis vaccinationsordninger, der er rettet mod børn, og vaccinationsordninger, der navnlig er rettet mod de mest udsatte grupper og/eller personer, som lever i marginaliserede og/eller afsidesliggende områder,
- d) at fremme kendskabet til spørgsmål vedrørende sundhed og sundhedsydelser,

Adgang til bolig

- 1.6. Træffe effektive foranstaltninger for at sikre ligebehandling af romaerne for så vidt angår adgang til bolig. Dette mål kan opnås ved hjælp af foranstaltninger såsom:

- a) at fjerne enhver form for segregering i byerne og fremme indslusning på boligområdet
- b) at fremme ikkediskriminerende adgang til sociale boliger
- c) at stille bopladser til rådighed for ikkefastboende romaer, som står i et rimeligt forhold til lokale behov,
- d) at sikre adgang til det offentlige forsyningsnet (såsom vand, el og gas) og infrastruktur for boliger i overensstemmelse med nationale lovkrav,

⁽¹⁾ Jf. Rådets henstilling af 28. juni 2011 om politikker, som skal mindske skolefrafald (EUT C 191 af 1.7.2011, s. 1). Et af de vigtigste mål i Europa 2020-strategien, som Det Europæiske Råd har vedtaget, er at mindske andelen af elever, der forlader skolen for tidligt, til mindre end 10 % og at sikre, at mindst 40 % af de unge får en videregående uddannelse eller tilsvarende.

⁽²⁾ Denne henstilling berører ikke bestemmelserne i direktiv 2004/38/EF, hvori det kræves, at unionsborgere, der færdes inden for Unionen, »råder over tilstrækkelige midler til sig selv og sine familiemedlemmer, således at opholdet ikke bliver en byrde for værtsmedlemsstatens sociale system, og er omfattet af en sygeforsikring, der dækker samtlige risici i værtsmedlemsstaten«.

- 1.7. når det er relevant, at sikre, at ansøgninger fra lokale myndigheder om byfornyelsesprojekter, indeholder integrerede boligtiltag til fordel for marginaliserede samfund,
- 1.8. at fremme lokaludvikling styret af lokalsamfundet og/eller integrerede territoriale investeringer støttet af de europæiske struktur- og investeringsfonde,

Finansiering

- 1.9. at stille tilstrækkelig finansiering til rådighed til gennemførelse og overvågning af deres nationale og lokale strategier og handlingsplaner fra tilgængelige finansieringskilder (lokale, nationale, EU og internationale) med det formål at opnå målsætningen om romaernes integration gennem generelle eller målrettede foranstaltninger,
- 1.10. at bidrage til at fremme social inklusion og bekæmpe fattigdom og forskelsbehandling, herunder bl.a. socioøkonomisk integration af marginaliserede samfund såsom romasamfundet, gennem en tildeling på mindst 20 % af de samlede ESF-midler i hver medlemsstat til investeringer i mennesker som omhandlet i artikel 3 og 4 i forordning (EU) nr. 1304/2013.
- 1.11. at træffe passende foranstaltninger til at inkludere romaernes integration blandt prioriteterne i partnerskabsaftalerne om brug af de europæiske struktur- og investeringsfonde⁽¹⁾ for 2014-2020 under hensyntagen til størrelsen på romasamfundene og deres sociale og økonomiske situation samt kløften mellem roma- og ikke-romabefolkninger og de udfordringer, der er påpeget for en række medlemsstater i forbindelse med det europæiske semester,
- 1.12. at forbedre deres styrings-, overvågnings- og evalueringskapacitet med teknisk bistand fra de europæiske struktur- og investeringsfonde og fremme anvendelsen af national finansiering og EU-finansiering med henblik på at støtte opbygningen af lokale myndigheders og civilsamfundsorganisationers kapacitet, så de kan gennemføre projekter effektivt,
- 1.13. at rette tildelingen af offentlige midler til gennemførelse af nationale strategier for romaernes integration eller integrerede sæt af politiske foranstaltninger mod de specifikke behov hos romaerne eller i de geografiske områder, som er mest berørt af fattigdom eller social udstødelse, under hensyntagen til kønsdimensionen,

2. HORIZONTAL POLITISKE FORANSTALTNINGER

Bekæmpelse af forskelsbehandling

- 2.1. at fortsætte bestræbelserne på at sikre, at direktiv 2000/43/EF håndhæves effektivt og praktisk navnlig ved

at sikre, at deres nationale, regionale og lokale forvaltningsregler ikke er diskriminerende og ikke fører til segregering. Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols relevante retspraksis bør i denne sammenhæng tjene som en reference for bestemmelsers og praksissers overensstemmelse med menneskerettighederne,

- 2.2. at gennemføre, hvor det er relevant, indslusningsforanstaltninger for romaerne både regionalt og lokalt. Politikker og foranstaltninger til bekæmpelse af segregering bør følges op af passende uddannelses- og oplysningsprogrammer, herunder uddannelse og oplysning om beskyttelse af menneskerettighederne, der henvender sig til lokale embedsmænd og repræsentanter for civilsamfundet og romaerne selv,

- 2.3. at påse, at tvangsudsættelser fuldt ud er i overensstemmelse med EU-retten og andre internationale forpligtelser på menneskerettighedsområdet, herunder den europæiske menneskerettighedskonvention,

- 2.4. at gennemføre foranstaltninger til bekæmpelse af forskelsbehandling af og fordomme mod romaer, der af og til benævnes sigøjnerhad, i alle dele af samfundet. Sådanne foranstaltninger kan omfatte:

- a) at gøre romasamfundene og offentligheden opmærksom på fordelene ved romaernes integration
- b) at skabe øget opmærksomhed i offentligheden om samfundenes forskelligartethed og gøre offentligheden mere forestående over for de problemer med inklusion, som romaerne står over for, herunder, hvor det er relevant, ved at medtage disse aspekter i det offentlige skolesystems læseplaner og undervisningsmateriale
- c) at træffe effektive foranstaltninger til at bekæmpe negativ retorik og hadefulde ytringer i forhold til romaerne og sætte ind mod racistisk, stereotyp og på anden vis stigmatiserende sprogbrug eller anden form for adfærd, der kan opildne til diskrimination af romaerne,

Beskyttelse af romabørn og -kvinder

- 2.5. at bekæmpe alle former for forskelsbehandling, herunder flere former for forskelsbehandling, som romabørn og -kvinder udsættes for, og bekæmpe vold, herunder vold i hjemmet, mod kvinder og piger, menneskehandel, ægteskab med mindreårige og tvangsægteskaber og tiggeri, der involverer børn, navnlig ved håndhævelse af lovgivningen. Til dette formål bør medlemsstaterne sikre alle relevante aktørers deltagelse i denne indsats, herunder de

⁽¹⁾ EFRU kan benyttes til støtte til infrastrukturprojekter inden for sundheds-, uddannelses- og boligsektoren.

offentlige myndigheder, civilsamfundet og romasamfundene. I denne sammenhæng opfordres der til samarbejde mellem medlemsstaterne i situationer med en grænseoverskridende dimension,

Reduktion af fattigdom gennem sociale investeringer

2.6. at bekæmpe fattigdom og social udstødelse, der påvirker dårligt stillede grupper, herunder romaerne, gennem investeringer i menneskelig kapital og sociale samhørigheds-politikker. Dette mål kan nås ved hjælp af foranstaltninger såsom:

- a) at støtte romaerne i alle livets faser med start så tidligt som muligt og systematisk håndtere de risici, de står over for, herunder ved at investere i inklusiv førskoleuddannelse og pasning af god kvalitet, målrettede ungdomsgarantiordninger, livslang læring og foranstaltninger for aktiv aldring
- b) at gøre sociale ydelser og tjenester ydet til dårligt stillede, herunder romaer, i henhold til national lovgivning mere hensigtsmæssige gennem mere sammenhængende socialpolitikker, forenkling af procedurer og bekæmpelse af svig og fejl
- c) at gøre sociale ydelser og tjenester ydet til dårligt stillede, herunder romaer, i henhold til national lovgivning mere hensigtsmæssige gennem mere sammenhængende socialpolitikker, forenkling af procedurer og bekæmpelse af svig og fejl, og at yde en passende indkomststøtte til de dertil berettigede,

2.7. at overveje, afhængigt af størrelsen af deres romabefolkninger samt disses sociale og økonomiske situation, at gøre integration af romaerne til et vigtigt spørgsmål i deres nationale reformprogrammer eller deres nationale sociale rapporter inden for rammerne af Europa 2020-strategien,

Øget indflydelse

2.8. at støtte romaernes aktive borgerskab ved at fremme deres sociale, økonomiske, politiske og kulturelle deltagelse i samfundet, også på lokalt plan, eftersom et aktivt engagement og en aktiv deltagelse fra romaerne selv, herunder gennem deres repræsentanter og organisationer, er afgørende med henblik på at forbedre deres levevilkår og fremme deres sociale inklusion,

2.9. at fremme, hvor det passer til de lokale integrationstilgange, uddannelse og beskæftigelse af kvalificerede rådgivere for romaerne og gøre brug af rådgivning som en foranstaltning til at håndtere de uligheder, som romaer står over for med hensyn til adgang til uddannelse, beskæftigelse, sundhedsydelser og boliger af god kvalitet,

2.10. at gennemføre informationsaktiviteter, der kan øge romaernes bevidsthed om deres rettigheder (især i relation til forskelsbehandling og mulighederne for at få prøvet deres rettigheder) og borgerpligter,

3. STRUKTURELLE FORANSTALTNINGER

Lokal indsats

3.1. at støtte, under hensyntagen til regionale og lokale myndigheders beføjelser, disse myndigheders udarbejdelse af lokale handlingsplaner eller strategier, eller lokale politiske foranstaltninger inden for deres overordnede politikker for social inklusion, som kunne omfatte referencerammer, benchmarks og målbare mål for romaernes integration, samt at sikre passende finansiering,

3.2. at inddrage regionale og lokale myndigheder samt det lokale civilsamfund i udarbejdelsen, gennemførelsen og overvågningen af deres nationale strategier eller integrerede politikforanstaltninger inden for deres overordnede politikker for social inklusion. Relevante repræsentanter og interessenter bør involveres med hensyn til partnerskabsaftaler og operationelle programmer, der medfinansieres af de europæiske struktur- og investeringsfonde. Central- og lokalmyndighederne bør samarbejde om gennemførelsen af disse strategier.

I dette øjemed støtte de lokale offentlige myndigheder med henblik på at lette gennemførelsen af sæt af politiktiltag på lokalt plan,

3.3. på lokalt plan at tilstræbe en integreret tilgang til familier med romabaggrund, der står over for en række problemer såsom skolefrafald, gæld, fattigdom og dårligt helbred. Med henblik herpå kan de lokale myndigheders beføjelser styrkes, under hensyntagen til ansvarsfordelingen i hver enkelt medlemsstat, således at de kan samarbejde effektivt både med de pågældende familier og med f.eks. skoler, ungdomsinstitutioner, politi, offentlige sundhedsorganisationer, velfærdsorganisationer og boligselskaber,

Overvågning og evaluering af politikker

3.4. på passende vis at overvåge og vurdere effektiviteten af deres nationale strategier eller integrerede sæt af politiske foranstaltninger i deres overordnede politikker for social inklusion. Dette kan gøres ved hjælp af foranstaltninger såsom fastlæggelse af referencerammer eller målbare mål eller gennem indsamling af relevante kvalitative eller kvantitative data om de sociale og økonomiske indvirkninger af sådanne strategier eller foranstaltninger i overensstemmelse med gældende national ret og EU-ret, navnlig vedrørende persondataskyttelse,

3.5. at benytte alle relevante centrale indikatorer eller empiriske sociale forskningsmetoder eller dataindsamling til løbende overvågning og vurdering af resultater, navnlig på lokalt plan, således at der kan foretages en effektiv indberetning vedrørende romaernes situation i medlemsstaterne med fakultativ støtte fra Den Europæiske Unions Agentur for Grundlæggende Rettigheder,

Organer til fremme af ligebehandling

3.6. at støtte arbejdet og den institutionelle kapacitet i organer for fremme af ligebehandling ved at stille passende ressourcer til deres rådighed, således at den juridiske og retslige bistand, de yder, reelt kommer romaerne til forskelsbehandling til gode,

3.7. at fremme en regelmæssig dialog mellem deres nationale kontaktpunkter for romaernes integration og deres nationale organer for fremme af ligebehandling,

Nationale kontaktpunkter for romaernes integration

3.8. at give de nationale kontaktpunkter for romaernes integration et passende mandat og passende ressourcer til deres rolle, så de bliver i stand til effektivt at koordinere den tværsektorielle overvågning af politikker for romaernes integration med henblik på gennemførelsen heraf under hensyntagen til ansvarsfordelingen i hver enkelt medlemsstat,

3.9. at inddrage de nationale kontaktpunkter for romaernes integration i beslutningsprocesserne om udarbejdelsen, finansieringen og gennemførelsen af de relevante politikker. De nationale kontaktpunkter for romaernes integration bør fremme romacivilsamfundets deltagelse og involvering i gennemførelsen af strategier og lokale handlingsplaner for romaernes integration,

Transnationalt samarbejde

3.10. at tilskynde til udvikling af og aktiv deltagelse i transnationale samarbejdsformer på regionalt eller lokalt plan gennem politiske initiativer, navnlig projekter og bilaterale og multilaterale aftaler, med henblik på at:

a) opstille løsninger på problemer i forbindelse med romaers mobilitet på tværs af grænserne inden for Unionen

b) støtte gensidig læring og udbredelsen af god praksis, f.eks. via samarbejde mellem forvaltningsmyndigheder for strukturfonde, med henblik på at udforme effektive tiltag til romaernes integration,

3.11. Det i punkt 4.10 omhandlede transnationale samarbejde bør supplere de foranstaltninger, der træffes inden for nationale strategier for integration af romaer og integrerede politiske foranstaltninger i de overordnede politikker for social inklusion og inden for rammerne af eksisterende samarbejdsaftaler mellem medlemsstaterne som f.eks. Donaustrategien og andre internationale organisationer som f.eks. Europarådet og Organisationen for Sikkerhed og Samarbejde i Europa (OSCE),

4. RAPPORTERING OG OPFØLGNING

4.1. at meddele Kommissionen alle foranstaltninger, der træffes i overensstemmelse med denne henstilling, senest den 1. januar 2016,

4.2. derefter at meddele Kommissionen eventuelle nye foranstaltninger årligt ved hvert års udgang sammen med oplysninger om de fremskridt, der er gjort med gennemførelsen af deres nationale strategier eller integrerede politiske foranstaltninger for romaernes integration i de overordnede politikker for social inklusion,

OPFØRER KOMMISSIONEN TIL:

5.1. at sikre, at medlemsstaternes oplysninger kommer til at tjene som grundlag for forberedelsen af dens årlige rapporter til Europa-Parlamentet og Rådet om gennemførelsen af de nationale strategier for romaernes integration og vil bidrage til det europæiske semester for Europa 2020-strategien gennem landespecifikke henstillinger,

5.2. på dette grundlag at overvåge situationen nøje og senest den 1. januar 2019 vurdere behovet for at revidere og ajourføre denne henstilling.

Udfærdiget i Bruxelles, den 9. december 2013.

På Rådets vegne

A. PABEDINSKIENĚ

Formand